

УДК 378.018.8:373.2.011.3-051

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6\(20\)-389-396](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-6(20)-389-396)

Авраменко Оксана Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова 28,
м. Умань, тел.: (068) 103-28-72, <https://orcid.org/0000-0003-1295-8841>

ДИСЦИПЛІНА «ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РАНЬОГО ДИТИНСТВА» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття містить аналіз змісту та методичних аспектів викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» студентам, які здобувають освітній ступінь бакалавра спеціальності 012 Дошкільна освіта та 016 Спеціальна освіта. У статті обґрунтовано актуальність даного курсу, визначено його специфіку, мету, завдання, уміння та навички, якими повинні оволодіти студенти у результаті вивчення даної дисципліни. Зазначено, що програма курсу «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» складається з таких модулів: «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства як галузь педагогічної науки» та «Розвиток та виховання дітей раннього віку». Детально проаналізовано зміст кожного змістового модуля навчальної дисципліни. У статті розглядаються методичні аспекти організації та проведення лекційних і практичних занять з навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства», визначено їх специфіку. Проаналізовано змістове наповнення, форми, методи навчання, контролю та оцінювання знань студентів. Наголошується на ефективності проблемного викладу матеріалу, використанні у процесі проведення занять дискусій, ділових і рольових ігор, тренінгів, що сприятиме формуванню системи знань, умінь та навичок, які відповідають вимогам сучасності, та дозволять студентам ефективно їх реалізувати у майбутній практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Підвищення якості освіти, її інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовного та морального потенціалу особистості педагога. Висока якість знань може бути забезпечена лише за умови їхньої фундаментальності, а навчання має будуватися як єдиний, цілісний процес, який починається з дисциплін загального і фахового блоків, що складають теоретичну базу профільної підготовки, професійних знань та компетентностей майбутніх фахівців.

Ключові слова: лекція, практичне заняття, самостійна робота, навчально-методичне забезпечення, сучасні методи навчання.

Avramenko Oksana Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova St.,28, Uman, tel.: (068) 103-28-72,
<https://orcid.org/0000-0003-1295-8841>

DISCIPLINE «PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF EARLY CHILDHOOD» IN THE TRAINING SYSTEM OF FUTURE TEACHERS OF PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article contains an analysis of the content and methodological aspects of teaching the educational discipline "Psychological and pedagogical foundations of early

childhood" to students who obtain a bachelor's degree in the specialty 012 Preschool Education and 016 Special Education. The article substantiates the relevance of this course, defines its specificity, purpose, tasks, abilities and skills that students should master as a result of studying this discipline. It is noted that the program of the course «Psychological-pedagogical foundations of early childhood» consists of the following modules: «Psychological-pedagogical foundations of early childhood as a branch of pedagogical science» and «Development and education of young children». The content of each content module of the academic discipline is analyzed in detail. The article examines the methodological aspects of organizing and conducting lectures and practical classes in the educational discipline "Psychological and Pedagogical Principles of Early Childhood", and defines their specifics. Content content, forms, methods of teaching, control and assessment of students' knowledge were analyzed. Emphasis is placed on the effectiveness of the problematic presentation of the material, its use in the course of discussions, role-playing games, trainings, which will contribute to the formation of a system of knowledge, abilities and skills that meet the requirements of modern times, and will allow students to effectively implement them in the future practical activities of a preschool teacher. Improving the quality of education, its innovative development in accordance with world standards, will contribute to the significant growth of the intellectual, cultural, spiritual and moral potential of the teacher's personality. The high quality of knowledge can be ensured only under the condition of their fundamentality, and training must be built as a single, integral process, which begins with the disciplines of general and specialized blocks, which make up the theoretical basis of specialized training, professional knowledge and competencies of future specialists.

Keywords: lecture, practical class, individual work, educational and methodological support, modern teaching methods.

Постановка проблеми. Система вищої освіти є стратегічним ресурсом зміцнення авторитету та конкурентоспроможності держави на міжнародній арені, забезпечення національних інтересів, формування позитивного іміджу нашої держави та створення умов для самореалізації кожної особистості.

Згідно з Національною доктриною – пріоритетами державної політики в галузі освіти є особистісна орієнтація освіти, удосконалення системи неперервної освіти впродовж життя, створення ринку освітніх послуг, інтеграція української освіти в європейській та світовий простір. З огляду на визначені пріоритети, найважливішим для держави є виховання людини сучасного типу мислення та культури з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства та держави. Якісна освіта є необхідною умовою забезпечення сталого демократичного розвитку суспільства, формування нових життєвих орієнтирів особистості. Конструювання та впровадження нових освітніх моделей потребує певних змін у світоглядних засадах освіти, зокрема вітчизняної.

У зв'язку з цим особливі вимоги висуваються і до підготовки майбутніх фахівців закладів освіти, які повинні забезпечити створення оптимальних умов для виховання творчої активної особистості у відповідності з віковими, індивідуальними особливостями психічного розвитку та можливостями кожної дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З-поміж проблем покращення системи професійної підготовки майбутніх педагогів різних спеціальностей у закладах вищої освіти гострою є проблема підготовки фахівців системи дошкільної освіти. На її актуальність вказують державні документи: «Концепція змісту безперервної освіти», закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту».

У термінологічному словнику поняття «професійна підготовка» розкривається як сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, якостей особистості, досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної праці за обраною професією.

Окремі аспекти фахової підготовки та професійного становлення майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти висвітлено в роботах О. Амацьєвої, Л. Артемової, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Жаровцевої, Л. Загородньої, Л. Зданевич, Л. Іщенко, Л. Карнаух, Е. Карпової, І. Княжевої, О. Кононко, О. Ковшар, Ю. Косенко, О. Листопад, Н. Ничкало, Т. Поніманської, І. Рогальської-Яблонської, К. Щербакової. Автори суголосні в думці, що педагог закладу дошкільної освіти – одна з найважливіших професій, адже формує найцінніше: особистість людини

Питання дітей раннього віку належить до малодосліджуваних. Серед небагатьох ґрунтовних досліджень відзначимо праці Н. Гавриш, Т. Гурковської, О. Дронової, О. Іваненко, Л. Олійник, Р. Савченко, Н. Сиротич, Г. Сухорукової, Л. Шульги та ін. Науковці звертають увагу на потенціал даного вікового періоду та пропонують власні методи, прийоми засоби і форми ефективної реалізації взаємодії педагогів і дітей.

Метою статті є обґрунтування змісту та методичних засад викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта та 016 Спеціальна освіта.

Виклад основного матеріалу. Сучасні вчені розглядають підготовку майбутніх фахівців галузі дошкільної освіти як систему педагогічних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності. Виклики мінливого соціуму спонукають педагогічні заклади вищої освіти створювати оптимальне освітнє середовище для повноцінного формування фахівця, а саме: як збереження вже існуючого позитивного освітнього досвіду, так і пошук та експериментальне впровадження ефективних інноваційних технологій набуття студентами професійної компетентності впродовж навчання у закладі вищої освіти, а після його завершення – у практичній діяльності.

Нещодавно прийняті Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [14] та Професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти стали важливим чинником для переосмислення змісту та мети освіти майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти [12].

Відповідно до вище зазначених нормативних документів заклади вищої освіти створюють освітньо-професійну програму підготовки студентів. Освітньо-професійна програма передбачає сформованість певних загальних і професійних компетентностей та визначає програмні результати навчання майбутніх вихователів. У навчальному плані (в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини) спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів освітнього ступеня «бакалавр», передбачено вивчення навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» і відводиться 120 годин, що становить 4 кредити.

Зміст навчального курсу розкриває основні вимоги та способи інтеграції освітніх напрямів, методів та видів діяльності на основі системного і всебічного розкриття процесів та явищ, спрямованих на забезпечення цілісності знань і вмінь, з урахуванням вимог до формування компетентностей дітей дошкільного віку, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

Метою вивчення дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» є оволодіння студентами глибокими різнобічними знаннями в сфері педагогіки і психології раннього дитинства, формування у них вмінь та навичок щодо розвитку, навчання й

виховання дітей раннього віку, розвиток здатності творчого застосування знань і умінь в практичній педагогічній діяльності.

Основними завданням вивчення дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» є ознайомити студентів: з сучасними інформаційними технологіями пренатальної освіти і сучасних проблем материнства; з основними закономірностями росту і розвитку дітей раннього віку; дати знання про вікові та індивідуальні особливості та зміст особистісно-орієнтованої взаємодії з дітьми раннього віку; сформувати вміння та навички організовувати та проводити різні види діяльності з дітьми раннього віку.

Освітньо-професійною програмою спрогнозовано результати навчання майбутніх фахівців: розуміти й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій; володіти когнітивними та практичними вміннями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку; здійснювати міжсуб'єкту взаємодію закладу дошкільної освіти та сім'ї; залучати батьків до освітнього процесу з дітьми раннього і дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; розуміти і визначати особливості усіх видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх організації; оволодіння практичними навичками складання індивідуальних програм соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

Вивчення навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» передбачає такі форми навчання як: лекційні та практичні заняття з використанням таких методів, як навчальна дискусія, пояснення, розповідь, бесіда, бліц-гра, моделювання, розв'язання педагогічних ситуацій, робота з першоджерелами, науковими статтями, усний, письмовий, модульний, тестовий контроль і самоконтроль.

Навчальний матеріал курсу «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» структурований за двома змістовими модулями: «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства як галузь педагогічної науки» та «Розвиток та виховання дітей раннього віку». Здобувачі вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни засвоюють вікові, індивідуальні особливості у психічному розвитку дитини та доцільне їх урахування в організації освітнього процесу, як то: у навчанні та вихованні дітей раннього віку; у здійсненні індивідуального підходу; у формуванні інтересу до пізнання Світу; заохоченні активності та почутті допитливості кожної дитини; у визначенні причин та подоланні труднощів, які виникають у дітей при взаємодії та спілкуванні з однолітками; у готовності дітей раннього віку до експериментування.

Так, ознайомлюючись з змістом першого модуля, студенти опановують теоретичні знання про психофізіологічні особливості розвитку дітей раннього віку, психологію материнства, деривації і «госпіталізм» дітей раннього віку, вивчають різні діагностичні методики рівня психічного і фізичного розвитку дитини раннього віку. Другий змістовий модуль присвячений особливостям розвитку і виховання дітей перших 3 - х років та вивченню традиційних і інноваційних методик організації і проведення різних видів діяльності з дітьми раннього віку.

Нині, викладачі закладу вищої освіти знаходяться у постійному пошуку нових форм і методів викладання, акцентуючи свою увагу на використанні інноваційних підходів та користуючись досвідом застосування нетрадиційних, сучасних методів в організації занять зарубіжними та вітчизняними педагогами.

Викладання навчальної дисципліни «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» передбачає поєднання інтерактивних і традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання MOODLE, ZOOM; освітніх платформ для вихователів

закладів дошкільної освіти та спеціальних інформаційних технології, таких як відео, інтерактивні елементи, онлайн консультування тощо.

Погоджуємося з думкою О. Богініч, яка зазначила, що процес набуття професійного досвіду кожним студентом залежить від активності суб'єктів педагогічного процесу, на основі взаємодії та мотивації діяльності, ядром педагогічної діяльності має стати взаємодія суб'єктів педагогічного процесу на основі партнерського, особистісно орієнтованого спілкування, що спрямована на підвищення активізації навчальної діяльності кожного студента і носить суб'єкт-суб'єктивний характер[2]. Основні переваги проблемного навчання полягають у тому, що воно розвиває розумові здібності студентів як суб'єктів учіння; викликає у них інтерес до навчання і відповідно сприяє виробленню мотивів і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; пробуджує їх творчі нахили; має різнобічний характер; виховує самостійність, активність і креативність студентів; сприяє формуванню всебічно розвинутої особистості, спроможної вирішувати майбутні професійні та життєві проблеми.

Саме тому, досить ефективною, вважаємо технологію проблемного навчання, яка дозволяє уникнути пасивного сприйняття готової інформації студентами, а знання та вміння здобувати шляхом вирішення теоретичних та практичних проблем. Проблемний підхід під час лекційних та практичних занять активізує увагу, творчу активність, уміння висловлювати власну точку зору, обстоювати її, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Лекційний курс передбачає використання сучасних форм викладення теоретичного матеріалу і спрямований не лише на передачу знань, а й формування умінь давати критичну оцінку прослуханому матеріалу, стимулювання прагнення до самостійного пошуку додаткового матеріалу, розвиток самостійної творчої активності та ініціативності. На лекціях досвідчений викладач може ефективно впливати на погляди і переконання студентів, формувати у них уміння критично оцінювати отриману інформацію, ознайомлювати слухачів з новітніми науковими досягненнями[10].

З метою проблематизації ситуації на лекціях використовуються мікродискусії, які ґрунтуються на обміні думок з певної тематики. Вони дозволяють глибше зрозуміти проблему, формують уміння не лише захищати свою точку зору, а й рахуватися з думкою інших, сприяють розвитку самостійності, критичності мислення.

Важливе місце у процесі підготовки майбутніх педагогів закладів освіти відводиться різноманітним засобам навчання, вибір яких залежить від дидактичної концепції, мети, змісту, методів і умов навчального процесу. Поряд з іншими нами широко застосовуються мультимедійні засоби.

До всього навчального курсу «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» розроблені мультимедійні лекції. Використання засобів мультимедіа в початковому процесі дозволяє не тільки забезпечити перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння навичками самостійно здобувати нові знання й вміння, але й оптимізувати освітній процес. Мультимедійна лекція є однією з найефективніших форм проведення занять у закладах вищої освіти, оскільки студент отримує можливість засвоїти значно більший об'єм інформації ніж за той самий час самостійної роботи.

Метою практичних занять є поглиблення і закріплення знань отриманих на лекційних заняттях та під час самостійної роботи, формування умінь і навичок їх практичного застосування. У своїх дослідженнях Л. Зданевич поняття «практичні заняття» трактує як заняття, що проведені під керівництвом викладача й спрямовані на поглиблення науково-теоретичних знань і оволодіння певними методами роботи за тією чи іншою дисципліною навчального плану. На думку дослідниці, практичні заняття є методом репродуктивного навчання, що забезпечує зв'язок теорії та практики, який сприяє

виробленню в майбутніх вихователів умінь і навичок застосування знань, отриманих на лекціях і в ході самостійної роботи [5, с.164].

Організація практичного заняття передусім включає підготовчу роботу студента: опрацювання основної та додаткової літератури й підготовка відповідей на запитання, аналіз освітніх документів і праць класиків педагогіки, розв'язання педагогічних ситуацій, підготовка до участі в ділових іграх, розробка фрагментів занять, виконання творчих завдань, рефлексивних вправ, створення проєктів. Завершення роботи над завданням відбувається безпосередньо на практичному занятті.

Процеси модернізації, що відбуваються в освіті вимагають інноваційних підходів до організації самостійної роботи студентів. Найбільш міцними є ті знання, уміння й навички, які здобуваються самостійно, а майбутній фахівець буде висококваліфікованим тоді, коли проявляючи пізнавальний інтерес і власну ініціативу в навчанні, привчив себе працювати систематично, наполегливо творчо, самостійно оволодіваючи новими надбаннями світової культури.

Організована самостійна робота обумовлює активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; навчає самостійно працювати з науково-технічною та методичною літературою, здобувати необхідні знання, набувати практичні вміння й навички для формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Самостійна робота студента – це інтелектуальна діяльність, яку він здійснює самостійно, власною працею здобуваючи знання впродовж лекції, на лабораторно-практичних заняттях, у позаурочний час, тобто вся навчальна робота, яка пов'язана з пошуком на шляху пізнання. Удосконалення і розвиток самостійної роботи студентів в умовах застосування різних методів і засобів навчання є одним із основних аспектів ефективного навчання у вищих навчальних закладах [7].

Виконання індивідуальні навчально-дослідницьких завдань передбачає створення проєкту за самостійно обраним завданням упродовж упродовж семестру, і має соціальну, особистісну значущість та кінцевий результат. Проєктний метод уведений з метою отримання досвіду самостійної практичної діяльності та здобуття професійно-педагогічних навичок.

Системою оцінювання передбачено усний, письмовий, модульний, тестовий контроль. За весь навчальний курс «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» студент може накопичити 100 балів.

На думку С. Сисоевої та О. Рейпольської «побудова освітнього простору в закладі дошкільної освіти, співзвучного з цінностями гуманістичної філософії та педагогіки, активне і цілеспрямоване залучення дітей до проєктної, ігрової, дослідно-пошукової видів діяльності, застосування багатьох форм і методів їх організації можливі лише за умови професіоналізму педагогічних працівників» [13].

Суттєвим підґрунтям для формування в майбутніх фахівців дошкільної галузі професійних компетентностей, є засвоєння окремих теоретико-практичних, методичних аспектів під час вивчення нормативних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна», «Дошкільна педагогіка з історією», «Психологія дитяча». Наявність у професійній підготовці майбутніх педагогів нових педагогічних ідей та бачення науковцями шляхів їхньої реалізації не забезпечують оновлення системи дошкільної та спеціальної освіти повною мірою. Для успішної діяльності необхідні практичні уміння, які формуються під час проходження педагогічної практики.

Висновки. Отже, дисципліна «Психолого-педагогічні засади раннього дитинства» призначена для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта та 016 Спеціальна освіта. Її зміст складається із двох змістових модулів і передбачає такі види діяльності, як лекційні

та практичні заняття, самостійну роботу, виконання індивідуальні навчально-дослідницьких завдань. Опанування змістом дисципліни сприяє формуванню професійних компетентностей в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, гармонізації процесів їхньої підготовки до реальної фахової діяльності, засвоєнню інших професійно спрямованих дисциплін, та цілому забезпечує успішну професійну підготовку.

Підвищення якості вітчизняної освіти, її інноваційний розвиток відповідно до світових стандартів, сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовного, морального потенціалу суспільства та особистості.

Література:

1. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія. С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с
2. Богиніч О.Л. Шляхи вдосконалення системи підготовки фахівців дошкільної освіти. Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденціїро-звитку, 2008. Вип. No1. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_9/7.
3. Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція 2021) Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20do_shkilnoi%20osvity.pdf
4. Дитина: Освітня програма розвитку дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огнєвюк, авт.кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богиніч, В.М. Вертугіна [та ін.]. ; наук. ред. : Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і наук. України, Київ. у-нт ім. Б. Грінченка. К.: Київ, у-нт ім. Б. Грінченка, 2020. 440 с.
5. Зданевич Л. В. Бліц-гра як форма проведення практичного заняття з майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 30 (83). С.163-168. URL: [http://www/Pfto_2013_30_28%20\(1\).pdf](http://www/Pfto_2013_30_28%20(1).pdf).
6. Калічак Ю. Формування компетентності вихователя закладів дошкільної освіти в процесі професійної підготовки / Ю. Калічак // Молодь і ринок. – 2018.– №6 (161). – С.65-70.
7. Козаков В. А. Самостійна робота студентів та її інформаційно-методичне забезпечення. К.: Вища школа, 1990 248 с.
8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.
9. Розвиваємо, навчаємо, виховуємо дитину третього року життя: методичний посібник. Кузьмук Л. І. та ін.; за ред. Т. І. Поніманської. Вид. 3-тє. Київ. Видавничий Дім «Слово», 2019. 568 с.
10. Лозенко А. Проблемна лекція у контексті особисті-сно спрямованої дидактичної підготовки майбут-ніх вчителів початкової школи. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи, 2011. Вип. 39. С.132-137.
11. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці / Г. В. Беленька, О. Л. Богиніч, З. Н. Борисова та ін. ; за заг. ред. І. І. Загарницької. К. : Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. 310 с.
12. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти», 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogostandartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoi-osviti>.
13. Сисоєва С.О., Рейпольська О.Д. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку: новий погляд. Вісник Національної академії пед. наук України. 2020. № 2 (1). С. 1–10.
14. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільної освіти» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ, 2019. 20 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>

References:

1. Vasylieva S. A., Havrysh N. V., (2021) *Vykhovannia ditei rannoho viku v zakladakh doshkilnoi osvity riznykh typiv: monohrafiia* [Education of young children in preschool education institutions of various types: monograph]. Rahozina. za nauk. red. N. V. Havrysh. (pp. 226). Kropyvnytskyi : IMEKS-LTD. [in Ukrainian].
2. Bohinich, O.L. (2008). *Ways to improve the system of training of preschool teachers. Pedagogical science: history, theory, practice, development trends*, 1. Retrieved from http://www.intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_9. [in Ukrainian].
3. *Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity* (nova redaktsiia 2021) [State standard of preschool education]. 1. Retrieved from: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoi%20osvity.pdf. [in Ukrainian].

4. *Dytyna: Osvitnia prohrama rozvytku ditei vid dvokh do semy rokiv* (2020) [Child: Educational program for the development of children from two to seven years old]. / nauk. ker. proektu: O.V. Ohneviuk, avt.kol.: H.V. Bieliienka, O.L. Bohinich, V.M. Vertuhina [ta in.]. ; nauk. red. : H.V. Bieliienka, M.A. Mashovets; Min. osv. i nauk. Ukrainy, Kyiv. u-nt im. B. Hrinchenka. (pp.440.) K.: Kyiv, u-n-t im. B. Hrinchenka. [in Ukrainian].
5. Zdanevych L. V. (2013). *Blits-hra yak forma provedennia praktychnoho zaniattia z maibutnimy vykhovateliamy doshkilnykh navchalnykh zakladiv*. [Pedagogika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh.] Vyp. 30 (83). (pp. 163-168). URL: [http://www/Pfto_2013_30_28%20\(1\).pdf](http://www/Pfto_2013_30_28%20(1).pdf). [in Ukrainian].
6. Kalichak Yu. (2018) *Formuvannia kompetentnosti vykhovatelja zakladiv doshkilnoi osvity v protsesi profesiinoi pidhotovky*. [Molod i rynek] №6 (161). (pp. 65-70) [in Ukrainian].
7. Kozakov V. A. (1990). *Samostiina robota studentiv ta yii informatsiino-metodychne zabezpechennia*. [Vyshcha shkola]. (pp. 248). K. [in Ukrainian].
8. *Kontseptsii osvity ditei rannoho ta doshkilnogo viku* (2020) [Concept of education of early and pre-school children]. [Natsionalna akademiia pedahohichnykh nauk Ukrainy. (pp. 44). Kyiv: FOP Ferenets V. B. [in Ukrainian].
9. Lozenko, A. (2011). *Problem lecture in the context of personally oriented didactic training of future primary school teachers*. [Psychological and pedagogical problems of rural school, (pp. 132–137). [in Ukrainian].
10. Bieliienka H. V., Bohinich O. L., Borysova Z. N. ta in. *Pidhotovka vykhovatelja do rozvytku osobystosti dytyny v doshkilnomu vitsi* (2009.). ; za zah. red. I. I. Zaharnytskoi. (pp. 310). K. : Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova. [in Ukrainian].
11. *Profesiinyi standart «Vykhovatel zakladu doshkilnoi osvity»* (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogostandartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>. [in Ukrainian].
12. *Rozvyvaiemo, navchaiemo, vykhovuiemo dytynu tretoho roku zhyttia* [We develop, teach, raise a child of the third year of life]: metodychnyi posibnyk (2019). Kuzmuk L. I. ta in.; za red. T. I. Ponimanskoi. Vyd. 3-tie. (pp.568). Kyiv. Vydavnychi Dim «Slovo». [in Ukrainian].
13. Sysoieva S.O., Reipolska O.D. (2020). *Kontseptsii osvity ditei rannoho ta doshkilnogo viku: novyi pohliad*. [Visnyk Natsionalnoi akademii ped. nauk Ukrainy]. № 2 (1). (pp. 1–10). [in Ukrainian].
14. *Standard of higher education in specialty 012 «Preschool education» for the first (bachelor's) level of higher education* (2019). (pp. 20). Kyiv. [in Ukrainian].